

Resclosa i rec del Molí de Salo

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Molí de Salo. Demarcació de Salo
Emplaçament	Carretera de Salo (BV-3002), poc abans del km. 8 camí direcció nord-oest uns 400 m
Alçada:	445
Coordenades:	
Latitud:	41.84906
Longitud:	1.64524
UTM Est (X):	387536
UTM Nord (Y):	4633905

Classificació

Número de fitxa	08229 - 391
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Obra civil
Estil / època:	Modern Contemporani
Segle	XVII-XX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Rec envaït per la vegetació
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08229A012000460000MR
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dt., 10/10/2017 - 02:00

Descripció

La resclosa del Molí de Salo es troba a la riera del mateix nom, uns 250 metres aigües amunt del molí. És una obra de dimensions modestes feta amb pedra i formigonada, d'uns 10 m de llarg i de forma lleugerament corba. A l'esquerra en surt el rec del molí que, en els primers metres, travessa un tram en que forada la roca. Segueix un rec excavat al terra no gaire ample i que paral·lel a la riera pel costat esquerre. En bona part del seu transcurs el rec es troba cobert per la vegetació. 40 m més avall de la riera hi ha les possibles restes d'una primitiva resclosa de fusta, de la qual n'haurien quedat uns encaixos a la roca. 150 m més avall hi ha les restes d'una segona resclosa que es va construir més recentment amb la intenció de forçar un embassament de més volum, ja que aquí la riera és més ampla, i millorar així la captació d'aigua per al rec. Només en queden dos murs de pedra formigonada a banda i banda de la riera, ja que una riuada es va endur fa uns anys la part central. Aquesta segona resclosa es troba en un indret conegut com el Toll d'aigua calenta. Segons tradició oral, les dones utilitzaven l'embassament o toll de la resclosa per venir-hi a rentar la roba. A més, aprofitaven el fet que, segons sembla, en aquest punt l'aigua és més calenta. A pocs metres de la resclosa, sobre la roca de la riera s'hi observen diversos forats a manera d'encaixos tant de formes circulars com quadrades. S'orienten en una doble línia transversal a la riera. En aquest cas corresponien a una palanca de fusta per travessar la riera de la qual fa uns anys encara en quedaven alguns vestigis. En aquest sector, al costat del rec es conserva un pou on es captava aigua per a la casa del Molí de Salo. El rec desembocava a la bassa del molí per l'angle nord-oest i proveïa d'aigua la gran bassa allargada.

Observacions:

Informació oral facilitada per Josep Esquius Gràcia

Història

En un document de l'any 966 en què el comte de Cerdanya Sunifred atorga el castell de Salo al monestir de Sant Llorenç prop Bagà es fa esment que els drets del castell incloïen dos molins emplaçats al riu anomenat Duàrria (riera de Salo). És ben segur, doncs, que un d'aquests molins era el Molí de Salo, que en els seus inicis estaria, com era habitual, sota el domini del senyor del castell (CAROL, 1992: 4). L'existència d'un aflorament natural d'aigua al punt d'entrada de la bassa cap al molí ens fa pensar que en aquest lloc des d'antic hi havia hagut algun tipus d'aprofitament de l'aigua, tal vegada un simple pou o viver. Cal dir que una mica més avall de la resclosa del molí hi ha l'anomenat Toll d'aigua calenta, on l'aigua té una temperatura més alta. Tal com succeeix amb altres molins, a més del molí fariner n'hi havia un d'oli i també una ferreria. L'altre molí esmentat en el document podria ser prop del mas el Puig, ja que el pare de l'actual propietari hi havia vist unes pedres que en tenien l'aparença.

Les construccions més antigues del conjunt, que són la part baixa del molí, es podrien situar de manera genèrica entre els segles XIII-XVII. Tota aquesta part és una obra molt sòlida i de qualitat, amb una interessant volta apuntada de tradició gòtica. És en aquest sector on hi trobem les inscripcions més antigues, que són del 1633 i 1636. Al segle XVIII el molí ja era propietat de la família Esquius, que continua habitant-lo en l'actualitat. A mitjan de segle XIX el propietari era Josep Esquius, casat amb Josepa. El següent hereu fou Josep Esquius Portella, i els següents: Josep Esquius Lleopart, Josep M. Esquius Gangonells i Josep Esquius Gràcia. El Molí de Salo era una de les cases més fortes d'aquest terme, i va anar adquirint diversos masos de la zona: l'Oriol, cal Trilla i el Puig. Pels volts del tombant de segle XX Josep Esquius Portella va adquirir el Solsonet i, al nucli del poble, cal Pastor i cal Teixidor. Un germà de Josep fou mossèn Àngel Esquius Portella (1887-1943), capellà a Bergús, Cardona, Llanera i, en els seus darrers anys, a la mateixa parròquia de Salo. A mitjans del segle XIX un fadrister dels Esquius va fundar un altre molí i ferreria, situat més a prop de Salo. S'anomenà cal Ferrer de la Creu i va estar en funcionament fins ben entrat el segle XX. El fort aiguat que l'any 1907 va afectar les conques del riu Cardener va provocar greus destrosses al Molí de Salo, sobretot a la masoveria, que era la construcció més propera a la riera. L'any següent Josep Esquius Portella va portar a terme una important remodelació del conjunt: edificà una

nova casa de l'amo, a la part més alta (al nord), i la masoveria ocupà una part de l'antiga casa de l'amo, que era al cos de migdia. A mitjans de segle XX Josep Esquiú Lleopart va substituir l'antiga roda hidràulica per una turbina. Això va permetre que el molí generés electricitat que es subministrava al poble de Saló. A partir d'aleshores el molí treballava de nits, mentre que de dia funcionava com una petita central elèctrica. El Molí de Saló va funcionar fins a la dècada de 1960.

